

TÜRKİYE’NİN GÜMRÜK BİRLİĞİ’NE GİRİŞİNİN FİKRİ VE SİNAİ HAKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ*

Nevhis DEREN-YILDIRIM**

Özet***

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu’na üyelik görüşmelerinin başlatılması için 31.Temmuz.1959 tarihinde resmen başvurdu. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında ortaklık kurulmasına ilişkin anlaşma Ankara’da 12.Eylül.1963 tarihinde imzalandı ve 1.Aralık.1964 tarihinde yürürlüğe girdi. Ortaklık anlaşması ile ilk etapta gümrük birliğinin kurulması amaçlanmıştı. Bunun dışında, ticari ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi, Türk ekonomisinin hızla kalkınmasının sağlanması anlaşmada sayılan amaçlardandı. Ortaklık başlıca üç aşamadan oluşmakta idi. Bunlar sırasıyla hazırlık aşaması, geçiş aşaması ve son aşamayı oluştururdu. Türkiye’nin Gümrük Birliği’ne girmesi, Avrupa Topluluğu- Türkiye Ortaklık Konseyi’nin 22.Aralık.1995 tarihli ve 1/95 sayılı kararına dayanmaktadır. Söz konusu karar, Devletler Umumi Hukuku anlamında bir anlaşma olmadığı gibi son şeklini de almamıştır. Bu kararda yalnız malların serbest dolaşımı, gümrük vergisinin kaldırılması, benzer ticaret politikasının benimsenmesi, ortak gümrük tarifesi ve tercihli tarife politikalarının uygulanması değil, fikri mülkiyet alanında hukuk kurallarının uyumlu hale getirilmesi de düzenlenmiştir. Fikri ve sınai hakların etkin biçimde korunması hususuna kararda açıkça yer verilmiştir (m. 31/I). Türkiye Cumhuriyeti’nin Gümrük Birliği’ne

* Bu konferans, Türkiye’deki Humboldt Bursiyerleri Derneği’nin 13-15.Ekim.2004 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi’nde düzenlediği “EU-Vision der Türkei und ihre Widerspiegelung auf die deutsch-türkischen Beziehungen” konulu (Uluslararası) Humboldt Sempozyumu’nda sunulmuştur.

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkanı.

*** For the summary in English, see the end page of the article.

katılımı Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku alanında dikkat çekici bir hukuk reformuna yol açmıştır. Avrupa Birliği Hukuku ile hızlı bir biçimde uyumun sağlanması için birden fazla Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe sokulmuştur. 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu'nu yürürlükten kaldırmıştır. 1965 tarihli Markalar Kanunu ise, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile ilga edilmiştir. Bunun yanı sıra, iki ayrı Kanun Hükmünde Kararname ile endüstriyel tasarımlar (554 sayılı KHK) ve coğrafi işaretler (555 sayılı KHK) yürürlüğe konmuştur. Anılan Kanun Hükmünde Kararnameler'in tümü aynı Yetki Kanunu'na dayanmaktadır. 1951 tarihli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda da 1995 yılında önemli değişiklikler yapılmıştır. Artık bilgisayar programları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun koruması altındadır. Komşu haklar (=bağlantılı haklar) kanunkoyucu tarafından tanınmıştır. Koruma süresi 70 yıla uzatılmış, hakların tüketilmesi ilkesi kabul edilmiş, hukuk ve ceza davaları yeniden formüle edilmiştir. Söz konusu kanun değişikliğinde Avrupa Birliği yönergeleri esas alınmıştır. Avrupa Birliği'nin yönerge ve tüzüklerinin etkisi özellikle Türk Markalar Hukuku'nda belirgindir. Avrupa Birliği Komisyonu'nun Üye Devletlerde Marka Hukuku'na İlişkin Düzenlemelerin Uyumlu Hale Getirilmesine İlişkin 21.Aralık.1988 tarihli 89/104 sayılı birinci yönergesi ve Komisyonun Ortaklık Markasına İlişkin 20.Aralık.1993 tarihli 40/94 tarihli Tüzüğü, Markaların Korunması Hakkında KHK'da geniş uygulama alanı bulmuştur. Söz konusu etkiler özellikle nispi ve mutlak red nedenlerine, marka çeşitlerine, marka kullanımı ve korunmasına ilişkin hükümlerde göze çarpmaktadır. Şekil ve hizmet markaları da Türk Hukuk sistemi için yenidir. Patent Haklarının Korunması Hakkında Kararname'yi hazırlayan olgular ise biraz daha farklıdır. Reform çalışmaları 1988 yılına kadar gitmektedir, dolayısıyla bu kararname 1973 tarihli Münih Patent Anlaşması'nın, 1991 tarihinde değişikliğe uğrayan Alman Patent Kanunu'nun, Alman Faydalı Model Kanunu'nun, Alman İşçi Buluşları Kanunu'nun ve nihayet İspanyol Patent Kanunu'nun izlerini taşımaktadır. Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK yer yer çeviri hataları, kanun boşlukları ve tekrarlar içermektedir. Faydalı model hakları, işçi buluşları, zorunlu lisans, patent vekilliği düzenlemenin getirdiği en belli başlı yeniliklerdir. Bu hukuk reformunu, Türk Patent Enstitüsü'nün ve Fikri ve Sınai Haklara İlişkin İhtisas Mahkemeleri'nin kurulması izlemiştir. Türkiye'nin TRIPS anlaşmasına üye olması ve Gümrük Birliği'ne girmesi, devleti Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuk alanında bir çok uluslararası anlaşmayı da imza zorunluluğu altında bırakmıştır.

I. GİRİŞ

18.Nisan.1951'de Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nu kuran anlaşma Paris'te Fransa, Almanya, Belçika, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda arasında imzalandı. Kömür ve çelik alanındaki işbirliği anlaşmasını Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve bunun dışında kalan konularda bütünleşmeye gitmek üzere Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulması izledi (25.3.1957). 1.Ocak.1958'de EURATOM ve AET'yi kuran Roma Anlaşması resmen yürürlüğe girdi. Türkiye 19. Çalışma Grubu'nda bu katılma müzakerelerinin içinde yer aldı, 31.7.1959 tarihinde AET'ye katılım için resmen başvurdu ve 12.Eylül.1963'te Türkiye ile AET'yi Gümrük Birliği'ne ve daha sonra tam üyeliğe girmesini sağlayacak Ankara Anlaşması imzalandı¹ ve 1.Aralık.1964'te resmen yürürlüğe girdi. Ankara Anlaşması'nın 2. maddesi uyarınca anlaşmanın amacı AET üyeleri ile Türkiye arasında kalıcı, dengeli ticari ve ekonomik ilişkilerin kurulmasını sağlamak, söz konusu amacın gerçekleşmesi için Türk ekonomisinin hızlı bir biçimde gelişmesine, Türk halkının yaşam koşullarının iyileşmesini temin etmektir. Birinci fıkrada tanımlanan amaca üç aşama ile ulaşılabilecekti. Bunlar sırasıyla 1. hazırlık dönemi, 2. geçiş dönemi, 3. son dönem. Gümrük Birliği, anlaşmanın 5. maddesine göre, tarafların ekonomi politikalarının uyumlu hale getirilmesini sağlayan son dönemde oluşturulacaktı. Türkiye'nin katılım için resmi başvurusunu yaptığı dönemde AET'ne üye devletlerde kişi başına düşen gelir 917 Amerikan Doları iken, Yunanistan'da 364 Amerikan Doları, Türkiye'de ise 180 Amerikan Doları idi². Türkiye tam üyelik başvurusunu ise 14.Nisan.1987 yılında yapmıştır.

Mal alışverişlerinin tümünü kapsayan gümrük birliği 10. maddede tanımlanmıştır. Buna göre, Gümrük Birliği, topluluk üyesi Devletlerle Türkiye arasında, ithalatta olduğu gibi ihracatta gümrük vergileri ve eşit etkili resimlerin ve miktar kısıtlamalarının, milli üretime, Anlaşmanın hedeflerine aykırı bir koruma sağlamayı gözetken eşit etkili başka her türlü tedbirin yasaklanmasını, Türkiye'nin üçüncü ülkelerle ilişkilerinde, Topluluğun Ortak Gümrük Tarifesinin kabulünü ve Toplulukça dış ticaret konusunda uygulanan sair mevzuata yaklaşmayı kapsamaktaydı.

Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi'nin 36. toplantısında Gümrük Birliği'ne yönelik bir dizi karar alınmıştır. Ortaklık Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği 1964 yılından beri gümrük birliğinin sağlanması tarafların en önemli amaçlarından biriydi. 31.Aralık.1995 tarihinde yürürlüğe giren 66 maddeden oluşan Ortaklık Komitesi'nin 1/95 numaralı kararı, Devletler Hukuku anlamında bir anlaşma olmadığı gibi, nihai metin niteliğini de

taşımamaktadır³. Bu karar, 65. maddede açıkça belirtildiği üzere, Ortaklık Konseyi'nin diğer kararları ile geliştirilip, değiştirilebilecektir. Doktrinde Türkiye'nin 1/95 numaralı kararlar mevcut bir gümrük birliğinin üyesi olmadığı, karar ile Avrupa Topluluğu üyeleri arasında varolan gümrük birliğinden farklı bir Gümrük Birliği oluştuğu, Avrupa Birliğine her üye girişinin Türkiye için alınan kararı etkileyeceğinden söz edilmektedir⁴.

II. TÜRKİYE'NİN 1/95 NUMARALI KARAR ÇERÇEVESİNDE GÜMRÜK BİRLİĞİ'NE GİRİŞİNİN FİKRİ VE SİNAİ HAKLAR ÜZERİNDE ETKİLERİ

1. Genel Olarak

Avrupa Topluluğu- Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 numaralı kararında hedeflenen başlıca amaçlar sırasıyla: malların serbest dolaşımının gerçekleştirilmesi⁵, gümrüklerin ve vergilerin kaldırılması⁶, Türkiye'nin kararın yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Topluluğu'na üye olmayan ülkelere karşı ortaklık ticaret politikasına uygun davranışlar sergilemesinin sağlanması⁷, ortak gümrük tarifesi ve tercihli tarife politikasının ve tarım politikasının⁸ uygulanmasıdır. Konumuz açısından önem taşıyan husus ise, 31. maddede düzenlenen fikri, sınai ve ticari mülkiyetin korunmasıdır. Nitekim taraflar m. 31/I hükmü çerçevesinde fikri, sınai ve ticari mülkiyete ilişkin hakların etkin bir biçimde korunmasını temin etmekle yükümlüdür. İkinci fıkrada, tarafların gümrük birliğinin sağlanması için, birliğe dahil bölgelerde fikri mülkiyetin aynı düzeyde hukuken korunacağı konusunda mutabık oldukları belirtilmiştir. Fikri, sınai ve ticari mülkiyet konularında hukuk birliğinin sağlanması Gümrük Birliği açısından büyük öneme sahiptir. Etkin hukuki korunmanın temini için, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, markalar, coğrafi işaretler ve fikri hukuk alanında önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. 8.6.1995 tarihli 4113 numaralı Yetki Kanunu çerçevesinde fikri mülkiyetin korunması için birden fazla Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe konmuş, Türkiye'nin gümrük birliğine katılımı fikri ve sınai mülkiyet hukuku alanında dikkat çekici bir hukuk reformu yapılmasına neden olmuş ise de, söz konusu reformda TRIPS⁹ anlaşmasının Türkiye tarafından kabulü de etkili olmuştur¹⁰. 1995 yılında 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 1965 tarihli Markalar Kanunu'nu yürürlükten kaldırmıştır. Bunun yanı sıra 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile endüstriyel tasarımlar, 555 sayılı Kanun

Hükmünde Kararname ile coğrafi işaretler Türkiye’de ilk defa koruma altına alınmıştır. Buna karşın 1951 tarihli 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlükte bırakılarak 12.6.1995 tarihli 22311 sayılı yasa ile bu kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

2. Markalar Hukuku’nda Yapılan Değişiklikler

Avrupa Birliği’nin yönerge ve tüzüklerinin etkisi, Türk Markalar Hukuku’nda çok belirgindir. Avrupa Birliği Komisyonu’nun Üye Devletlerde Marka Hukuku’na İlişkin Düzenlemelerin Uyumlu Hale Getirilmesine İlişkin 21.Aralık.1988 tarihli 89/104 sayılı birinci Yönergesi¹¹ ve Komisyonun Ortaklık Markasına İlişkin 20.Aralık.1993 tarihli 40/94 sayılı Tüzüğü¹², 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de geniş uygulama alanı bulmuştur. Yönerge m. 16/I hükmü üye devletleri, hukuki ve idari düzenlemeleri 28.12.1991 tarihine kadar yapmak ve komisyona derhal bildirmek zorunluluğu altında bırakmış, komisyona süreyi 31.Aralık.1992 tarihine kadar uzatma yetkisi verilmiştir. 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi kararı çerçevesinde Türkiye de markalara ilişkin mevzuatını 89/104 sayılı Yönerge’ye uygun hale getirmeyi üstlendi. Aslında markaların korunmasına ilişkin ilk düzenleme, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1288 tarihli nizamnamedir¹³. Bu nizamnameyi 1304 (1888) tarihli “Fabrikalar Mamulâtı ile Eşyayı Ticariyeye Mahsus Alemeti Farikalara Dair Nizamname” ilga etmiştir¹⁴. Osmanlı İmparatorluğu döneminde yürürlüğe konulan bu nizamnameler 1857 tarihli Fransız Markalar Kanunu’na dayanmakta idi. 1304 (1888) tarihli Nizamname, Cumhuriyet kurulduktan sonra da yürürlükte kalmış, 1955 yılında¹⁵ önemli değişikliklere uğratılmış, nihayet 1965 tarihli 555 sayılı Markalar Kanunu ile ilga edilmiştir. 1304 tarihli Nizamname 1857 tarihli Fransız Markalar Kanunu’nda yapılan yasal değişikliklere, verilen yargısal kararlara ve doktrindeki gelişmelere kapalı kaldığı için Türk ekonomisinin gereksinimlerini karşılayamamıştı, fakat 1965 tarihli Markalar Kanunu da birçok yönden kendisinden bekleneni vermedi¹⁶. Doktrinde 1965 tarihli Markalar Kanunu’nun en önemli eksikliğinin marka tescilinden önce üçüncü kişilerin itiraz etmelerine imkan tanımaması, üçüncü kişilerin tescilden sonra dava açmalarına izin verilmesi olduğu savunulmuştur¹⁷. Markalar Kanunu’nun varlığına rağmen Türkiye marka üzerindeki hakların kolayca çiğnendiği, tescilli markaların fiilen korunmadığı, marka korsanlarının haksız kazançlar sağladığı bir ülke izlenimi yaratmaktan kurtulamamıştır¹⁸. Ancak doktrin 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin yürürlüğe konmasını Türkiye’nin Gümrük Birliği’ne

girebilmek için verdiği bir ödün olarak değerlendirmemektedir¹⁹. Bunun nedeni, 1965 tarihli Markalar Kanunu'na yönelik reform çalışmalarının 80'li yıllardan beri gündemde olmasıdır.

27.6.1995 tarihinde yürürlüğe giren 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK.'nin getirmiş olduğu sayısız yenilik vardır. İlk olarak, KHK. m. 33 çerçevesinde marka tescili başvurusunun ilanı öngörülmüş, bu sayede aynı ve benzer marka sahibinin itirazda bulunmasına imkan tanınmıştır. 42. madde uyarınca ilgililer, daha sonra da marka sahibine karşı hükümsüzlük davası açabilirler. 89/104 sayılı Yönerge'nin 9. maddesinde 5 yıllık sürenin 556 sayılı KHK.'ya alınmaması isabetli olmamıştır.

556 sayılı KHK., Markalar Kanunu'nda bulunmayan marka çeşitlerine de yer vermiştir²⁰. Burada da 89/104 sayılı Yönerge'nin 2. maddesinin izleri mevcuttur. 1965 tarihli Kanun'dan farklı olarak artık hizmet markaları da tescil edilebilmektedir: Artık eskisinden farklı olarak beş sözcüğü aşan işaretlerin tescilinde bir engel yoktur. Markalar Kanunu dönemindeki yabancı sözcük yasağı da 556 sayılı KHK ile kalkmıştır²¹. Mülga Markalar Kanunu m. 4/a hükmünde yer alan markaların emtia ve ambalaj üzerinde kullanılması zorunluluğu ortadan kalkmış, işaretin teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarda kullanılması yeterli sayılmıştır (m. 9/II/d)²². Diğer önemli yenilik şekil markalarının²³ tesciline izin verilmesidir. 556 sayılı KHK. m. 5 çerçevesinde malların biçimi ve ambalajları da tescil edilebilmektedir.

Garanti markası (KHK. m. 54) ve ortak marka (KHK. m. 56) da 556 sayılı KHK ile Türk Hukuku'na girmiştir.

89/104 sayılı Yönerge'nin 7. maddesinin esas alınması suretiyle 556 sayılı KHK.'ye alınan "marka hakkının tüketilmesi ilkesi" de Türk Hukuku için yeniliktir. Tükenme veya satış ilkesi adlarıyla anılan bu ilkeye göre, marka sahibi, markasını taşıyan malları Türkiye'de piyasaya sunduğu veya mallar onun izni ile Türkiye'de piyasaya sürüldüğü takdirde, markanın bu mallarla ilgili kullanılmasını yasaklayamaz (556 sayılı KHK. m. 13)²⁴.

556 sayılı KHK.'nin mutlak ve nispi red nedenlerine ilişkin düzenlemesinde 89/104 sayılı Yönerge'nin 3. ve 4. maddeleri etkili olmuştur. Ancak Türk doktrininde niteliği ve gereği nispi red nedenleri arasında yer alması gereken bazı nedenlerin, Yönerge'nin 3. ve 4. maddelerinden farklı olarak mutlak red nedenleri arasında sayılması eleştiri konusu olmuştur²⁵. Bunlar, eski hak sahibinin çıkarlarının korunmasını söz

konusu etmelerinden ötürü nispi red nedeni sayılması gereken hususlardır²⁶. Oysa Yönerge tanınmış markaya nispi red nedenleri arasında yer vermiştir²⁷. 556 sayılı KHK'nin daha önce tescil edilmiş bir markanın aynı, aynı türdeki mal ya da hizmet için bir başka kişi adına tescili hususundaki başvurusunu mutlak bir red nedeni saydıktan sonra aynı nedeni nispi red nedeni sayması da isabetli görülmemiştir²⁸.

556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesi marka sahibi için markayı kullanma zorunluluğu öngörmektedir. Markanın tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde, haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya bu kullanıma beş yıllık süre içinde ara verilmesi halinde marka iptal edilecektir. Bu hüküm, 89/104 sayılı Yönerge'nin 10/I hükmüne paraleldir.

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Topluluk Marka Hukuku ile uyumlu olması, Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararı ile doğrudan bağlantılıdır²⁹. Topluluk üyeleri arasında belli konularda hukuk birliğinin oluşturulmasına ilişkin 89/104 sayılı Yönerge'nin esas alınması Gümrük Birliği kararının bir sonucudur. Kanun Hükmünde Kararname'de TRIPS anlaşması da göz önünde tutulmuştur.

Bakanlar Kurulu³⁰, Gümrük Birliği kararına uygun olarak çeşitli uluslararası anlaşmalara da dahil olma zorunda kalmıştır³¹. Bunlar "Markaların Tescili Amacıyla Mal ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nis Anlaşması"; "Markaların Şekilli Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasını Tesis Eden Viyana Anlaşması"dır. Anılan anlaşmalara katılmamız Türk sistemine sınıflandırmanın getirilmesini ve bu alanda uluslararası tasnif esaslarına bağlanmamıza yol açmıştır. 556 sayılı KHK. de marka başvurusunda bulunandan, markanın kullanılacağı mal ve hizmet sınıflarını göstermesini beklemektedir³². Türkiye, Markaların Uluslararası Tescili Konusundaki Madrid Sözleşmesi ile ilgili Protokol'e katılmıştır (RG. 22.8.1997, 23088).

3. Patent Hukuku'nda Yapılan Değişiklikler

Patent bir buluş üzerinde buluş sahibine Devlet tarafından bahşedilen hakır³³. Patent sahibine buluşu ekonomik olarak değerlendirme ve başkalarının buluşu izinsiz olarak kullanmasını yasaklama haklarını sağlamaktadır.

Türk Patent Hukuku'nun kökü, 1844 tarihli Fransız Patent Kanunu'ndan resepsiyon yolu ile alınarak 1879 yılında yürürlüğe konulan İhtira Beratı Kanunu'na kadar uzanır³⁴. 1950'li yıllardan itibaren Patent Hukuku alanında reform yapılması istenmiş ve bu amaçla patent yasa tasarıları hazırlanmış ise de, İhtira Beratı Kanunu arzu edilenden daha uzun süre yürürlükte kalmış, reform çalışmaları 1988 yılında hızlandırılmasına, Devlet Planlama Teşkilatı yeni bir patent tasarısı hazırlamasına, komisyonda üç yıla yakın bir süre patent kanunu taslağı hazırlanmasına rağmen³⁵ 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlüğe konması için 1995 yılını beklemek gerekmiştir. Doktrinde 1988 yılında patent tasarısı hazırlanması için oluşturulan komisyonun Devlet Planlama Teşkilatı tarafından neden oluşturulduğu hakkında resmi açıklama yapılmadığı, bu ihtiyacın endüstrileşme yolunda mesafe alınması, Avrupa Topluluğu'na üye olma çabası veya Dünya Ticaret Örgütü'nün baskısı nedeniyle doğmuş olabileceği ileri sürülmüştür³⁶.

1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu döneminde birçok eksiklikler mevcuttur³⁷. Eksiklerin başında "küçük patent" veya "küçük buluş" olarak da adlandırılan faydalı model belgelerine yer verilmemesi, patent başvurularına tescilden önce üçüncü kişilerce itiraz edilememesi, patentten doğan haklara tecavüz durumunda hak sahibinin açacağı davaların Asliye Hukuk veya Ticaret Mahkemeleri'nde görülmesi nedeniyle uzun sürmesi, değerlendirmelerde farklılıkların doğması, patent ile ilgili hizmetlerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı nezdinde yetersiz personelle görülmesi, patent hakkının kamu yararı, patent konularının bağımlılığı vb. nedenlerle sınırlandırılmasına yönelik zorunlu lisans kurumunun tanınmamış olması gelmekteydi.

1988 yılında kurulan kanun komisyonu hazırladığı tasarıda çok farklı düzenlemenin etkisi altında kalmıştır. Bu düzenlemelerin başında Avrupa Patent Sistemi'nin temeli olan Avrupa Patent Anlaşması (Münih Anlaşması) gelmektedir³⁸. Avrupa ülkelerinde geçerli olan çeşitli Patent yasalarından da etkilenilmiştir. Örneğin, işçi buluşları konusunda (Federal) Alman İşçi Buluşları Kanunu, faydalı modeller konusunda Alman Faydalı Model Kanunu, lisans sözleşmesi ve zorunlu lisans konularında İspanyol Patent Kanunu'nun etkileri mevcuttur³⁹.

Görüldüğü üzere, 551 sayılı Patent KHK'nın yürürlüğe konma tarihi 1995 yılı olsa da, uzun bir hazırlık süreci geçirdiğinden Marka Hukuku'ndaki düzenlemeden farklı bir evrim geçirmiştir. 551 sayılı

KHK'da Ortak Pazar için Avrupa Patenti Hakkında Anlaşma'nın etkisi yoktur, fakat Münih Anlaşması'nın esas alınması tatmin edici bulunmaktadır⁴⁰.

551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname dünyanın en eski patent yasalarından birini oluşturan İhtira Beratı Kanunu'nu ilga ederek modern patent sisteminin kurulmasına öncülük etmiştir. Çağdaş patent sistemini oluşturan unsurlar; uluslararası standartlara uygun bir Patent Kanunu, yarı otonom ve iyi organize olmuş bir patent enstitüsü, yasal statü kazandırılmış patent vekilleri ve ihtisas mahkemeleridir⁴¹. Bu unsurlardan birinin eksikliği sistemin işlememesine neden olmaktadır. 1995 yılında yürürlüğe giren 551 sayılı KHK patent vekilliği, Türk Patent Enstitüsü, ihtisas mahkemeleri gibi unsurlara yer verdiği için iyi bir patent sisteminin kurulmasına olanak sağlamıştır. KHK. bunun yanı sıra, faydalı model, işçi-hizmet buluşları, zorunlu lisans, ilaç ve ilaç üretim usullerine patent, başvuru ve sergi rüçhanına ilişkin haklar, patenti kullanma zorunluluğu gibi unsurlara da yer vermektedir. "Milletlerarası Anlaşmaların Öncelikle Uygulanması" başlıklı 4. madde ise, Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşma hükümlerinin 555 sayılı KHK.'dan daha elverişli olması halinde KHK'da anılan kişilere elverişli hükümlerin uygulanmasını talep hakkı tanımaktadır. Doktrinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kişilerin de bu talep hakkını haiz olduklarına dikkat çekilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti 1/95 numaralı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 8 sayılı ekinde yer alan uluslararası antlaşmalara katılma yükümlülüğünü Patent Hukuku alanında da gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile sürdürdüğü Gümrük Birliği ilişkisi öncesinde Patent İşbirliği Anlaşması⁴² kabul edilmiştir⁴³. Söz konusu antlaşma buluş sahiplerinin yabancı ülkelerde patent haklarını korumak üzere ayrı ayrı patent başvurusu yapma zorunluluğundan kurtarmaktadır. Antlaşmanın amacı, tek bir uluslararası patent başvurusu ile dünya ölçeğinde buluşun korunmasını sağlamaktır⁴⁴. Uluslararası Patent Sınıflandırması ile İlgili Strasburg Anlaşması ise, yine Gümrük Birliği kararı öncesinde kabul edilmiştir⁴⁵.

1/95 numaralı Ortak Konseyi Kararı'nı takip eden iki yıl içinde 6. madde çerçevesinde kabul edilmesi gereken "Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşması" 22.8.1997'de⁴⁶ yürürlüğe girmiştir.

4. Endüstriyel Tasarımların Korunması

27.6.1995 tarihli 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile endüstriyel tasarımlar koruma altına alınmıştır. Tasarım, bir ürünün tamamının ya da bir parçasının çizgi, renk, biçim, doku, malzemenin eksikliği ve süslemesi gibi insan duyuları ile algılanabilen, çeşitli unsur ve özelliklerinin oluşturduğu görünümüdür⁴⁷.

Endüstriyel tasarımların korunması 554 sayılı HKH'dan önce Türk Ticaret Kanunu 56 vd. maddeleri çerçevesinde korunmaktaydı. Endüstriyel tasarımların eser olarak Fikir ve Sanat Eserleri bağlamında korunması da söz konusu olmaktadır. KHK., endüstriyel tasarıma TPE nezdinde tescil edildiği takdirde çok daha etkin bir koruma sağlamıştır.

554 sayılı HKH'da da Avrupa Birliği Hukuku'nun izleri belirgindir. Hazırlık aşamasında Tasarımların Hukuki Korunmasına ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönerge Önerisi'nden⁴⁸ ve Tüzük Tasarımları'ndan⁴⁹ yararlanılmış, TRIPS antlaşmasının ilgili hükümleri de göz önünde tutulmuştur⁵⁰. Avrupa Birliği Hukuku'nda olduğu gibi Türk Hukuku'nda da endüstriyel tasarımın tescili için yeni ve ayırd edici niteliğe sahip olması yeterlidir, tasarımların estetik özellikte olmaları aranmaz. Oysa bazı hukuk sistemlerinde estetik nitelikte olmaları tescil şartı ve aynı zamanda endüstriyel tasarımları faydalı modelden ayırd etmeye yarayan bir kriterdir⁵¹. Alman doktrininde egemen klasik anlayış, endüstriyel tasarımların "estetik" duygulara hitap etmesini, faydalı modellerin ise "işlevsel" olmasını aramaktadır. Topluluk Hukuku'ndaki anlayış, her iki unsuru tasarımda birleştirmektedir.

554 sayılı KHK, Avrupa Birliği Hukuku'ndan alınmış olmakla birlikte, Topluluk Hukuku'nda daha sonraki tarihlerde yapılan değişiklikler sonucunda, tasarım koruması için aranan düzey düşürüldüğünde, Topluluk hukuku bakımından koruma şartlarını karşılayan bazı tasarımlar Türkiye'de tescil edilemeyebilecektir. Doktrinde⁵² ayırd edici nitelik için aranan belirgin farklılık ile farklılıklardan çok ortak özelliklerin değerlendirilmesi kriterinin kaldırılması önerilmiştir. Türkiye, Gümrük Birliği kararı çerçevesinde üstlendiği yükümlülüğü "Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Locarno Antlaşması"nı da kabul etmiştir⁵³.

5. Coğrafi İşaretlerin Korunması

Coğrafi işaret, bir malın coğrafi kökenini gösteren veya kullanılan bir unsur, madde, motif, malzeme ya da usul sebebiyle bir alana, yöreye, bölgeye yahut ülkeye yollamada bulunarak o mala istek ve güven duyulmasını sağlayan coğrafi bir ad veya işarettir⁵⁴. Örneğin, Bozcaada Şarabı, Hereke Halısı, Kangal Köpeği, Adana Kebabı, Avanos Çömleği gibi. Coğrafi işaretler “menşe adı” ve “mahreç işareti” olarak ikiye ayrılır.

Coğrafi işaretlerin korunması Türkiye’de 555 sayılı 27.6.1995 tarihli Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile başlamıştır. 555 sayılı KHK, 2081/92/AET sayılı Konsey Tüzüğü’nün⁵⁵ aynen Türkçe’ye tercümesi ile oluşmuştur.

6. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler

1951 tarihli 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Gümrük Birliği kararından sonra da yürürlükte kalmış, Markalar Kanunu ve İhtira Beratı Kanunu’nda olduğu gibi, bunun ilgası yoluna gidilmemiş fakat kanun 12.6.1995 tarihli 4110 sayılı Kanunla önemli ölçüde değiştirilerek Topluluk hukuku ile uyumlu hale getirilmiştir. FSEK.’nin 1, 22, 38, 23, 23/II, 27-29, 80-82, 67-73, 81-82 maddelerinde yapılan değişikliklerde Avrupa Birliği’nin çeşitli konsey yönergeleri etkili olmuştur⁵⁶. Bunlar sırasıyla; Bilgisayar Programlarının Hukuken Korunmalarına İlişkin Konsey Yönergesi⁵⁷, Edebi Mülkiyet Alanında Bazı Fikir ve Sanat Eseri Ürünlerinin Kiralanması ve Ödünç Verilmesine İlişkin Konsey Yönergesi⁵⁸, Fikir ve Sanat Eserleri ile İlgili Bazı Ürünlerin Üzerindeki Hakların Korunmalarının Uyumlaştırılmasına İlişkin Konsey Yönergesi⁵⁹, Komşu Hakların Korunmasına İlişkin Konsey Yönergesi⁶⁰, Kablo ve Uydu ile Nakledilen Ürünlerle İlişkin Fikir ve Sanat Eserleri Hakları ile Komşu Haklara İlişkin Konsey Yönergesi⁶¹, Data Tabanlarının Korunmasına İlişkin Konsey Önerisi’dir⁶².

1995 kanun değişikliği ile ortaya çıkan en belli başlı yenilikler bilgisayar programlarının edebiyat eseri sayılarak koruma altına alınması, komşu hak sahiplerine koruma getirilmesi, tükenme ilkesini kabulü, koruma süresinin 70 yıla çıkarılması ve etkin hukuki korunmaya önem verilmesidir.

Ortaklık Konseyi’nin 1/95 sayılı kararının 8 sayılı eki çerçevesinde Fikri Hukuk alanında birçok uluslararası antlaşma kabul edilmiştir. 7.7.1995’te kabul edilen Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern

Sözleşmesi⁶³ ile İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi⁶⁴ söz konusu antlaşmaların başında gelmektedir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda 21.2.2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla da önemli değişiklikler yapılmış, sinema eserleri, eser sahipliği eser üzerindeki hakların kullanılması, yayma, umuma iletim hakkı, eserlerin işaretlenmesi ve özellikle bağlantılı komşu haklar konuları yeniden düzenlenmiştir. Son kanun değişikliği ise 3.3.2004 tarihli 5101 sayılı kanunla gerçekleştirilmiştir.

7. Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun

08.01.2004 tarihinde bitki çeşitlerinin geliştirilmesini özendirme, yeni çeşitlerin bulunmasının yolunu açmak ve ıslahçı haklarını korumak amacıyla 5042 sayılı "Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun" kabul edilmiştir⁶⁵. Kanunun konusu tarla ve bahçe ürünleri, sebze ve yem bitkileri tohumluklarının çeşit safiyetini devam ettirmek, fiziksel niteliklerini korumak ve dolayısıyla çiftçilere garantili ve niteliği daha yüksek tohumluk sağlamaktadır. 5042 sayılı Kanuna göre yapılan tescil, katalog ve sınıflandırma amaçlıdır⁶⁶. Kanunun 2. maddesi uyarınca ıslahçı, yeni bir bitki çeşidini ıslah eden veya bulan kişidir. 14. madde uyarınca ıslahçı hakkı süreli ve inhisari niteliktedir. Koruma süresi, 10. maddeye göre, ıslahçı hakkının tescilinden itibaren yirmibeş yıldır. Bu süre ağaçlar, asmalar ve patates için otuz yıldır.

5042 sayılı Kanun'un da kaynağı kısmen Avrupa Topluluğu tarafından kabul edilen 2100/94 sayılı ve 27.Temmuz.1994 tarihli Topluluk Çeşidi Haklarına İlişkin Konsey Tüzüğü'dür⁶⁷.

III. SONUÇ

Görüldüğü üzere, Avrupa Topluluğu-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 numaralı kararı çerçevesinde Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesinin Marka-, Endüstriyel Tasarım-, Coğrafi İşaret-, Patent Hukuku ile Fikri Hukuk üzerinde derin etkileri olmuş, Türkiye Cumhuriyeti kararın 31. maddesinde üstlendiği fikri, sınai ve ticari mülkiyeti etkin koruma yükümlülüğünü yerine getirmek için gerek karardan önceki hazırlık aşamasında gerek kararın verilmesinden sonra büyük çaba göstermiştir. 1995 yılında hızlı bir biçimde gerçekleştirilen yasama etkinliği ve

uluslararası antlaşmaların kabulünün Türk doktrininde Cumhuriyet'in önemli hukuk reformlarından biri olarak nitelendirilmesi yerindedir⁶⁸. Bundan sonra yapılacak iş, Topluluk Hukuku'nda fikri ve sınai hakların korunmasına ilişkin yönerge ve tüzüklere uygun değişiklikler yapmak, uluslararası antlaşmaları onaylamaktır. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku alanında yeni gelişmelere kapalı, korsan mal üretimi ile yaşayan sistemler uzun vadede çökmeye mahkumdur⁶⁹. Aynı nedenden ötürü, Gümrük Birliği'ne girişimize yönelik siyasi ve ekonomik çekinceler ve eleştirilere⁷⁰, hukuk alanında katılmaya imkan görmemekteyiz.

Summary

Turkey made an official application on July 31, 1959 for initiating accession negotiations to the European Economic Community. The agreement regarding the establishment of partnership between the European Economic Union and Turkey, was signed on September 12, 1963 and entered into force on December 1, 1964. With the partnership agreement, in the first phase it was aimed to establish the customs union. Also, strengthening commercial and economic relations and ensuring fast development of the Turkish economy were among the purposes mentioned in the agreement. The partnership consisted of three phases. These included the preparation phase, transition phase and the final phase. The final phase, Turkey's entrance to the Customs Union, was based on the decision dated December 22, 1995 with serial number 1/95 of the European Community-Turkey Partnership Council. The mentioned decision was not an agreement in the sense of International Law and has not yet taken its final structure. This decision includes not only the free circulation of goods, elimination of customs tax, adoption of similar trade policies, a common customs tariff and the application of preferred tariff policies, but has also included arrangements for conformity of laws in intellectual property rights. Effective protection of intellectual and industrial rights has been clearly mentioned in the decision (article 31/1). Turkey's accession to the Customs Union has caused a striking legal reform in the field of Law on Intellectual and Industrial Property. Many Decree Laws have been enforced in order to make a rapid harmonization with the Law of European Union. The Decree Law numbered 551 on Protection of Patent Rights has abolished the Patent Law dated 1879. The Brands Law dated 1965 was abolished with the Decree Law numbered 556 on Protection of Brands. Also, with two separate Decree Laws, industrial designs (Decree Law numbered 554) and geographic signs (Decree Law numbered 555) have been put into force. The

mentioned Decree Laws are all based on the same Authority Law. Important amendments were made in 1995 to the Law on Intellectual and Artistic Works dated 1951. Computer programs were included in the protection of the Law on Intellectual and Artistic Works. Adjacent rights (=related rights) were recognized by the lawmaker. The period of protection was extended to 70 years, the principle of consuming rights was accepted and legal and criminal cases were re-formulated. European Union regulations were taken as basis in the mentioned amendments. The effect of European regulations and rules are especially evident in the Turkish Brands Law. The first regulation of the European Union Commission, regarding the Harmonization of Arrangements on Brand Laws in Member States, dated December 21, 1988 with serial number 89/104 and the Rules of the Commission regarding Partnership Brand, dated December 20, 1993 with serial number 40/94, has found wide field of application in the Decree Law on Protection of Brands. The mentioned effects are especially visible in causes of relative and absolute denial, brand types, and provisions regarding the use and protection of brands. Formal and service brands are also new for the Turkish Legal system. The facts that lead to the Decree Law on Protection of Patent Rights are a bit different. The reform works go back to 1988; thus, this law carries the traits of the Munich Patent Agreement dated 1973, the German Patent Law amended in 1991, the German Law on Useful Model, German Law on Workers' Inventions and the Spanish Patent Law. The Decree Law on Protection of Patent Rights includes translation errors, legal gaps and repetitions. Useful model rights, workers' inventions, mandatory license and patent proxy are the major innovations of the arrangement. This legal reform was followed by the establishment of the Turkish Patent Institution and the Special Courts on Intellectual and Industrial Rights. Turkey's membership to the TRIPS agreement and accession to the Customs Union, has put the state under obligations to sign many international agreements in the field of Law on Intellectual and Industrial Law.

Sonnotlar

- ¹ Geniş bilgi için bkz.: Birand, Mehmet Ali, Türkiye'nin Gümrük Birliği Macerası (1959-1996), 9. Baskı, İstanbul 1996, s. 8 vd.
- ² 1961 yılına ilişkin rakamlar. Geniş bilgi için bkz.: Gümrükçü, Harun, Türkiye und Europäische Union im Lichte der vollendeten Zollunion, İstanbul 1997, s. 35, dn. 45.
- ³ Tekinalp, Ünal, Gümrük Birliğinin Türk Hukuku Üzerinde Etkileri, İÜHFİM. C.LV, 1996, s. 27 vd., özellikle, s. 28.
- ⁴ Tekinalp, (dn. 3), s. 29.
- ⁵ m. 2-3.
- ⁶ m. 4-11.
- ⁷ m. 12.
- ⁸ m. 24-27.
- ⁹ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması.
- ¹⁰ Tekinalp, Ünal, Önsöz, in: Kaya/Varol/Okutan, Fikri Mülkiyet Hukuku ve Radyo Televizyon Hukuku Mevzuatı, İstanbul 1998, s. III.
- ¹¹ Yönerge metni için bkz.: Althammer/Ströbele/Klaka, Markengesetz, 5. Auflage, Köln/Berlin/Bonn/München 1997, s. 798 vd.
- ¹² Tüzük metni için bkz.: Althammer/Ströbele/Klaka, (dn. 11), s. 893 vd.
- ¹³ Arseven, Haydar, Alamenti Farika Hukuku, İstanbul 1951, s. 4.
- ¹⁴ Bu nizamnamenin içeriğine ilişkin geniş bilgi için bkz.: Arseven, (dn. 13), s. 5 vd.
- ¹⁵ 6591 sayılı Kanun (RG. 27.5.1955).
- ¹⁶ Arkan, Sabih, Marka Hukuku, C.I, Ankara 1997, s. 14 vd.
- ¹⁷ Arkan, (dn. 16).
- ¹⁸ Açıkça bu şekilde: Özsunay, Ergun, 551 sayılı Markalar Kanunu Döneminde Markalara İlişkin Bazı Önemli Sorunlar ve Markaların Korunması Hakkında KHK/ 556 İle Öngörülen Çözüm ve Yenilikler, Gümrük Birliği Bilgilendirme Toplantıları, Markalar Hukukunun Avrupa Birliği'ne Uyumunu ve Sorunları Seminer, İstanbul 1995, s. 13 vd.
- ¹⁹ Özsunay, (dn. 18), s. 14.

- 20 556 sayılı Marka KHK. m. 5: "Marka, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dahil özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajlarının gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilir ve çoğaltılabilen her türlü işaretleri içerir...".
- 21 Bkz.: 551 sayılı Markalar Kanunu m. 5/6.
- 22 Arkan, (dn. 16), s. 23.
- 23 Formmarke.
- 24 Diğer bir anlatımla, marka sahibi, kendi izniyle yapılan ilk satıştan sonra, malların çeşitli kademede satışına, ihracına ve Türkiye'den ihraç edilmiş malların aynen Türkiye'ye ithaline engel olamaz. Bu şekilde: Tekinalp, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 2. Bası, İstanbul 2002, s. 384.
- 25 Arkan, (dn. 16), s. 72.
- 26 Örneğin, m. 7/b ve m. 7/i.
- 27 89/104 sayılı Yönerge m. 4/2/d.
- 28 Arkan, (dn. 16), s. 72.
- 29 Aynı yönde: Özsunay, Ergun, Avrupa Birliği'nde Marka Hukuku'nun Uyumlulaştırılması: AT Yönergesi Üzerine Düşünceler, Kaneti'ye Armağan, İstanbul 1996, s. 119 vd., özellikle s. 128.
- 30 95/7094 sayılı ve 12.7.1995 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı (RG 13.8.1995, 22373).
- 31 Tekinalp, (dn. 3), s. 69.
- 32 556 sayılı Marka KHK. m. 23/III.
- 33 Tekinalp, (dn. 24), s.
- 34 Ortan, Ali Necip, Avrupa Patent Sistemi ve Türk Patent Hukuku, Patent Sistemleri ve Patent Ofis Organizasyonları Uluslararası Sempozyumu, Batider, Ankara 1993, s. 137 vd., özellikle, s. 144.
- 35 Ortan, (dn. 34), s. 147.
- 36 Ortan, (dn. 34), s. 147.
- 37 Geniş bilgi için bkz.: Yalçiner, Uğur, Türkiye'de Patent Sistemi ve Yönetiminin Bugünü ve Yarını, Patent Sistemleri ve Patent Ofis Organizasyonları Uluslararası Sempozyumu, Batider, Ankara 1993, s. 99 vd., özellikle, s. 102 vd.

- 38 Ortan, (dn. 34), s. 147.
- 39 Yalçiner, Uğur, Patent Kanunu Tasarısı Görüşmeleri, Ankara 1993, s. 3 vd.
- 40 Tekinalp, (dn. 3), s. 63.
- 41 Yalçiner, (dn. 39), s. 3.
- 42 Geniş bilgi için bkz.: Giray, Faruk Kerem, Patent İşbirliği Anlaşması, Ünal Tekinalp'e Armağan, s. 289 vd.
- 43 Kabul tarihi 7.7.1995 (RG. 12.7.1995, 22341).
- 44 Giray, (dn. 42), s. 290.
- 45 RG 13.8.1995, 22373.
- 46 RG 22.8.1997, 23088.
- 47 Bu konuda geniş bilgi için bkz.: Suluk, Cahit, Yedek Parça Tasarım Hakkının Korunması, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2001, s. 130 vd.; Tekil, Müge, 554 Sayılı KHK Çerçevesinde Endüstriyel Tasarım Kavramı ve Koruma Şartları, İÜHFİM, C. LV (1997), S. 4, s. 237 vd.
- 48 Proposal fort he European Parliament and of the Council on the Legal Protection of Design, O.J., C 345/14 of 23.December.1993, 1998 yılında yürürlüğe giren bu yönerge için bkz.: Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 28.10.1998, L 289/28.
- 49 Tüzük Tasarısı için bkz.: Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 31.1.1994, C. 29/20.
- 50 Tekinalp, (dn. 3), s. 71; Suluk, Cahit, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Tescilli Tasarımları Koruma Şartları, FMR, S. 2001/2, s. 23 vd., özellikle, s. 24; Özcan, Mehmet, Avrupa Birliğinde Fikri ve Sınai Haklar, Ankara 1999, s. 191 vd.
- 51 Karş.: Alman Hukuku için "Geschmacksmustergesetz".
- 52 Suluk, (dn. 50), s. 53.
- 53 RG 22.8.1997, 23088.
- 54 Bu tanım için bkz.: Tekinalp, (dn. 24), s. 21.
- 55 Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi L. 207/1, L. 208, 2.7.1992.
- 56 Bu konuda geniş bilgi için bkz.: Tekinalp, (dn. 3), s. 57 vd.
- 57 14.5.1991, 91/250/AET sayılı (Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi, 1991/L.122/42).

- 58 19.11.1992, 92/100 AET sayılı (Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 1991, L. 346/61).
- 59 29.10.1993 tarihli 93/98 AET sayılı (Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 1993, L.190/9).
- 60 Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 1992, L. 346.
- 61 Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 1993, L. 248.
- 62 Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi 1993, C. 156.
- 63 RG 12.7.1995, 22341.
- 64 RG 12.7.1995, 22341.
- 65 Geniş bilgi için bkz.: Tekinalp, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, Üçüncü Bası, İstanbul 2004, § 1, kenar no 61;
- 66 Tekinalp, Üçüncü Bası, § 58.
- 67 Tekinalp, Üçüncü Bası, § 58.
- 68 Tekinalp, (dn. 10), s. III; Deren-Yıldırım, Nevhis, Haksız Rekabet Hukuku İle Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler, 2. Bası, İstanbul 2002, s. 6.
- 69 Deren-Yıldırım, (dn. 68), s. 6.
- 70 Bkz.: Türkiye-Avrupa Topluluğu Gümrük Birliği 1996 Yılı Uygulama Semineri, İstanbul 1997; İkinci Yılında Gümrük Birliği, Seminer 8-9.Kasım.1997, İstanbul 1998.